25րդ ՏԱՐԻ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՐՏ 1894
ԹԻՒ 746

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ՀԻՆ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն
ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300	Թիւ	75 ղրշ.	Մէճիտ
» »	150	»	40 »	»
Գաւառներու	300	»	100 »	»
»	150	»	50 »	»
»	75	»	25 »	»
Օտար երկիր	300	»	25 ֆրանք	
Ռուսիա	300	»	10 րուբլի	

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ):

غلطهده اسکی بانق عثمانیه
حیرهنیك غزتهسی ادارهسی

10 ՓԱՐԱՅ

ԿԻՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԶԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Բարիզեան մամուլին համար պըժգալի զայթակղութիւն մը եղաւ վերջերս լրահաւաքի մը «աչքառուցութիւնը», որու մասին երէկ գրեցինք։ Զարդարուն համազգեստ մը սիրուհիին սզցելով, այդ «լէէ-ըըը» կը յաջողի անոր ճոխ սենեակները փայլել, եւ օդուս քալելով սրտի ցնցումներու փայլեցուցիչներէ, տեղեկութիւն քաղել ամբաստանեալին վրայ։ Իմացածները կը հրատարակէ իր թերթին մէջ, ինչ որ ներելի է, բայց կը ծանօթացնէ նաեւ այն սուտ միջոցն ալ որով կրցաւ ձեռք բերել այդ տեղեկութիւնները։ Այս պարծենկոտութիւնն է ահա որ զզուանք կ'ազդէ Բարիզեան մամուլին, որ կը դատապարտէ ո՛չ միայն լրահաւաքը այլ նաեւ, ու մանաւանդ, այն թերթը որ հրատարակեց այդպիսի անազնիւ վարմունք մը եւ հրապարակ հանեց կնոջ մը ներքին մէկ գաղտնիքը։

Ֆրանսացիներուն այդ զգայնութիւնը շատ բնական կ'երեւի, փասն զի հանրածանօթ են իրենց փափկանկատ կնահաճութեան զարդարուն օրէնքները։ «Երբ խնդիրը կնոջ մը վրայ է, գրողը գրիչը կաղամարը թաթխելէ առաջ լեզուն եօթը անգամ բերնին մէջ դարձնելու է», կը գրէ Բարիզեան օրագիր մը այս առթիւ։

Բիչ մը տարօրինակ պիտի չերեւի՞ մեզի այս զգայնութիւնը։ Երեւակայութիւն մը կնոջ մը հետ, որ եւ ոչ իսկ օրինաւոր ամուսին է, ի՜նչ յանդգնութիւն մը ունեցեր է, ինչ կ'ըլլայ եղեր յարմարէն։ Եթէ այդ կինը այնքան նախանձախնդիր է իր պատուին, թող չընդունէր հարցուփորձի պատկուէր։ Այս Ֆրանսացիներն ալ շատ բան սորվելու են կիներու խնդրին մէջ։ — Այս պիտի ըլլայ հայու մը առաջին մտածումն կարդալով բարիզեան քրոնիկագրին յիշեալ դէպքը։ Այո՛, մենք ալ երբ պիտի խօսինք կնոջ մը վրայ, նախ լեզունիս եօթը անգամ կը դարձնենք մեր բերնին մէջ, բայց գիտնալու համար որ շատ բարակ պիտի գայ, ու հարուածն ալ որ անկէ պիտի ելլէ, երթայ հանի իր նպատակին ուղիղ անխոտոր, ու բացած խոցը ըլլայ անբուժելի, մերձաւոր քաղցկեղի մը։

Սրտի մը կեղծաւորութիւնը որչափ տկար ըլլայ, զարախօսելու անակնկալութիւնն ալ այնքան զօրաւոր կ'ըլլայ։ Բարոյապէս հիւանդ սրտի մը ախտաճանաչութիւնը ընող հոգեբանը գիտէ կը գտնէ թէ զարախօսութեան միքրոպները մեծ քանակութեամբ բոյն դրած են անոր ներսիդին։

Բայց ինչպէս որ նիւթական կեանքի մէջ ցաւի մը ծանրութեան աստիճանները կը յայտնուին զանազան երեւոյթներով, այնպէս ալ հոգին որ վարակուած է զարախօսութեան ախտէն, երբ կնոջ շուրջ կը թափէ իր թոյնը, պէտք է հետեւցնել թէ հիւանդութիւնը ծանր վիճակ ունի։

Կատակերգական, կամ թէ ողբերգական պարագաներու երեւցած չարը մը կ'ուզենք ներկայացնել, թատերաբեմին վրայ հանելով կնոջ վրայ զարախօսող զանազան տիպարները։

Այդ դէմքերէն բաւական թուով կը տեսնենք այն դասակարգին մէջ որ գրգռացած կը համարուի։ Կնոջ մը անունը հրապարակ կը նետեն առանց վարանելու, առանց բաղդ մը խոկ խղճի խայթ ու ամօթ զգալու։ Մարդ քիչ շատ մարզանքն անզօր եղած է որուն ժառանգական հիւանդութիւնը բուժելու։

Այն հայը որ շահու մը, կիրքի մը, վիրաւորուած անձնասիրութեան մը համար շատ խղճամիտ գործ կը համարի տուն մը կործանել, ձեռնարկ մը քանդել, անհատ մը փճացնել, այդ հայը երբ կնոջ մը վրայ կը զարախօսէ, ոչ պէս զի նպատակի մը հասնի, անմնական երեւոյթ մը չէնք համարիր անոր չար լեզուն։ Զարաթեան տարապայմանները բազմաթիւ են, ու ամէնքն ալ իրար կը բռնեն։ Բայց զզուանքը անհնարանելի է երբ կնոջ վրայ չարախօսութիւն մը միայն զարախօսութեան համար կը կատարուի, առանց կիրքի մը, առանց շահու մը, առանց վիրաւորուած մը զգացման ներթագիտութեան։ Պարզապէս հաճոյքի մը համար է որ զարախօսը տուն տուն կը պտտի, «եօթը գունաւոր» ձեռք կ'առնէ, շատոնց ի վեր մտցուած բարեկամը կ'երթայ կը գտնէ, ամէն կողմ հոգալիքը համար թէ այս ինչ կինը ժպտեր է այն ինչ անձին։

Զարմանք կը յղացնէ կինզամին իր անձնական համար. պարզապէս հաճոյքի համար կին մը մարդոց մէջ վնասելու։

ՔՐՈՆԻԿ

ՏԻԿԻՆԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ

Եթէ մենք ալ մտքին այս կին դրող մը ունենայինք, որքա՛ն ինչ սիրուն բաներ պիտի գտնէր մեզի պատմելու ընտանեկան ներքին կեանքերնուս վրայ։ Երկրաքարը, տափակ կեանք մը, իրա՛ւ, անտանելի որ ո՛չինչի կրնայ ըլլալ։ Պզտիկ յառակնութիւններով, գծած խնդիրներով, մոտ վէճերով, անհամ խօսքերով լեցուն կեանք մը որուն բոլոր հրապոյրը իր ծաղրելի կողմն է զոր սակայն քիչերը միայն կրնան վայելել, այն ալ ժամանակի մը համար։ Փոքրիկ գաւառի մը մէկ անձուկ քաղաքը չեմ կարծեր որ մեզմէ պակաս բան մը ունենայ ապրելու եղանակին մէջ։ Բամբասանք, կանացի բարբառանք, անհամ ինքնահաւանութիւն, աւա՛ղ մեր ամենէն ազնիւ շրջանակներէն սկսելով ամենէն զարգացած շրջանակներու շատ տարածուած։ Եւ մեր այս վիճակին մէջ դեռ երե՛ւ ունինք ընդունելութեան օրեր որոշելու։

—Տիկին, ո՞ր օր կ'ընդունիք
—Երկուշաբթի։ Դո՞ւք։
—Ես չորեքշաբթի օրերը։

Աս էր պակաս։

Կ'երեւակայեմ այդ ընդունելութիւններուն ինչ տեսակ բան ըլլալը։ Տիկին Ս. Բ. Գ. Դ. նստած կը խօսակցին.

—Իմացա՞ք Սահակեաններու ընթրիքին պատահածը։
—Ոչ, ինչ է եղեր։
—Հնդկահաւ մը չէ՞ր եղեր իրենց…
—Խօսքդ չմոռնաս ա՛ս, [illegible]
—Հա՛, զան [illegible] գիտես։
—Մեղա՛յ, ես ալ չգիտնայի։
—Զարմանալի բան մը ըսեմ, հնդկահաւը կորսուած զրկեր էին հոս։
—Ինչ կ'ըսէ. կարուա՛ծ, չէ՛, նաւքա՛, սխալ իմացած ըլլալու ես։
—Աչքովս տեսայ։

Ա՛խ, տիկին, լուսաւոր փայլո՛ւն սրբանի էին ձեր աչքերը։

—Ծարաւնալէ՛ տեսնենք. ինտո՛ր ալ կ'իմանաս։
—Խոհարարը կասկին վրայ դրեր է հնդկահաւը, անկէ ձգեր գացեր է, մէյ մըն ալ եկեր է որ ածուխ է դարձեր։
—Ո՞ւր գացեր է եղեր։
—Ո՞վ գիտէ։
—Դուն ալ, խաբրդ չմնայ, տեղն ի տեղը չես իմացեր։

Վստահ եղի՛ք որ այս խօսակցութիւնը ամենէն չափաւորներէն է եւ ժամերով կը շարունակուի անտարբերներն իսկ հետաքրքրելով։ Այն տիկինը որ հնդկահաւին դէպքը կը պատմէ քանի՛ օրեր պահած է արդեօք անոր մանրամասնութիւններուն տեղեակ ըլլալու համար, ինչ հնարքներու, ինչ փորձառութիւններու դիմած, յոգնած, չարչարուած. բայց՝ ի փոխարէն ինչ մեծ, հոգեպարար գոհունակութիւն, երբ ընդունելութեան մը դահլիճ տունն ամէնքն իր շուրջը կը բոլորին ականջ դնելու համար մը կ'ըսեն.

—Ա՛խ, տիկի՛ն, սա հնդկահաւին դէպքը մէյ մը պատմէ։

Ես կը ճանչնամ կին մը որ, հակառակ իր բժշկին պատուէրներուն, անկողինը ձգած ու այցելութեան փութացած է իմաց տալու համար թէ դրացին երէկ օր վրայէն վրայ խայծած առած էր։ Մէկը նոր վառարան մը կը գնէ, երկու օրէն ամբողջ Բերայ կ'իմանայ եւ շաբթ մը եւքը գիւղերուն մէջ կը խօսուի։

—Ճերմակ գոյնով վառարան մը առեր է։
—Ես շագանակի գոյն իմացայ։
—Իրա՛ւ որ, մէկը շագանակի գոյն կ'ըսէ, մէկը ճերմակ, չեմ գիտեր ո՞ւրկէ հաւատամ, շուարեր մնացեր եմ։

Գիտէ՞ք հոգեվարք կնոջ պատմութիւնը։ Մեռած տանը կը լսէ որ դրացիին դուռը կը զարնեն։

—Ո՞վ է եկողը, կը հարցնէ նուաղ ձայնով մը։
—Նպարավաճառին մանչը խանութ բերեր է։
—Վա՛յ, տանը ալ որչա՛փ խաչուէ կը խմեն, գէթ տասը օր առաջ առին։

Եւ հոգին կ'աւանդէ։

⁂

Ո՛րչափ զուարճալի գալիք ուրախ մը պէտք է ունենայ մարդ որ կարող ըլլայ մտքերով անսովոր հնդկահաւի դէպքերն այս բաներով։ Միմիայն ամենաչնչին նիւթը ծամծմել կինին ու կին, ինչպէս որոճացող չորքոտանի մը իր կերած խոտը, եւ ճաշակ առնել անկէ, եւ կարծել թէ կը խօսակցի, ընդունելութեան օր ունի, կ'ապրի՛։ Այն աղջիկներն ու պատանիները, որոնք, թերի կրթութենէ մը ետքը, իրենց անձին տէր չեղած, կ'իյնան այդ անպատուաբեր մթնոլորտին մէջ, ինչ տխուր ապագայ մը կը խոստանան մեզի։

Սակայն երբ մեր վարած տափակ կեանքին վրայ է խնդիրը, արդար ըլլալու համար պէտք չէ որ միմիայն կիներուն վրայ յարձակինք. Լափոնդէնի խօսքը խիստ լաւ կը յարմարի այս պարագային. «Շատ էրիկմարդիկ կը ճանչնամ որ այս մասին կիներէն վար չեն մնար»։ Օր մը պատեհութիւն կ'ունենանք անոնց ալ վրայ ես խօսելու։

Ե. Օ.

ԱՂՋԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԴԷՄՔ

Իրողութիւն մըն է թէ գիտութեան եւ գրականութեան մէջ համբաւաւոր կիներ ընդհանրապէս գեղեցիկ չեն եղած։ Ոեւէ պատճառով մը բնութիւնը յարմար չէ գտած որ փայլուն գեղեցկութիւնն ու արտասովոր մտաւոր կարողութիւնը զուգընթաց երթան՝ ի բաց առեալ հազուագիւտ պարագաներ։ Թերեւս մէկ պատճառը սա է որ գեղեցիկ դէմք ունեցողը իր այդ շնորհաց յաջողութեանը վրայ այնչափ հպարտանայ եւ ունայնամիտ ըլլայ որ մտաւոր մշակութիւնը զանց ընէ։ Ամենուն յայտնի իրողութիւն մըն է նաեւ թէ շատ մը բարձր գեղեցկութեան տէր կիներ այնչափ թեթեւաբարոյ եւ ունայնամիտ եղած են որ կարեւորութիւն չեն տուած դաստիարակութեան կարեւոր մասերը իւրացնելու։ Թերեւս բնութիւնը գրական մեծ կիները գեղեցիկ դէմքի մը փորձութենէն ազատ կացուցանելով մեծ բարիք մը գործած է։

Հիւպատիա, Փլոնի դուստրը, որ հանրածանօթ էր Աղեքսանդրիոյ պալատին հետ ունեցած կապակցութեան եւ իր աշխարհահռչակ ուսման եւ իմաստութեան համար, փայլուն բացառութիւն մըն էր այս մասին։ Նոյնպէս էր նաեւ Աննա Կոմնենա, մեծանուն յոյն պատմիչը, Աղեքսիադի հեղինակը, որ այնչափ փայլուն գիրք մը գրուեց յոյն գրականութեան մէջ։ Ասոնք երկուքն ալ համբաւաւոր էին իրենց գեղեցկութեան մասին։ Տիկին տը Սթալ եւ տիկին Նէքէր, Ֆրանսացի մեծանուն գրագէտուհիները, ընդհանրապէս զուրկ էին գեղեցիկ դէմքէ։ Այս վերջիններուն կարգին էր Մէյրի Լոյըն, ամերիկացի մեծ կինը, որ անգեղեցիկ դէմք մը ունենալով հանդերձ բոլոր բանիբուն անձանց զմայլման առարկայ եղած էր։ Իրեն համար խօսուածը բաւեր է թէ բաւ էր որ մարդ քիչ մը ատեն վայելէր իր ընկերակցութիւնը, անմիջապէս կը համոզուէր թէ գեղեցկութիւնը ո՛րչափ աւելորդ բան մըն է բաղդատմամբ ուրիշ յատկութեանց։

Անշուշտ այնչափ պարզամիտ չենք որ ըսենք թէ գեղեցկութիւնը ունենալ չարժեր. ատիկա բնութեան գործը արհամարհել պիտի ըլլար։ Բնութիւնը գրեթէ չայլութեամբ պարգեւած է գեղեցկութիւնը անհամար առարկաներուն. խոնարհ հովտին անծանօթ անկիւնը չիկնելով ծաղկաբաղուտ եւ սակայն իր քաղցր բուրումովը օդը լեցնող համեստ ծաղիկէն սկսեալ մինչեւ փայփլուն լուսինը, ամէն բանի մէջ գեղեցկութիւն կայ։ Այն որ կ'արհամարհէ եւ բոլորովին անպէտ կը սեպէ գեղեցկութիւնը բնել է թէ ճաշակ չունի, բնութեան գործերուն գեղեցկութեանը զգացած չէ։

Կնոջ գեղեցկութիւնը անհրաժեշտ եւ գրաւիչ է։ Ընդհանուր մարդկութեան զգացած մէկ համոզումն է թէ գեղեցիկ կինը բնութեան ամենափափուկ ձեռակերտն է։ Միայն երբ գեղեցկութիւնը զառամութեան եւ ունայնամտութեան հետ զուգորդուի, կամ ազնուութեան եւ ամբարտաւանութեան ընկերանայ եւ կամ դաժան եւ աղտեղի միտումներու գործիքը դառնայ՝ պէտք ըլլալ կը դառնայ եւ չարիք մը, անէծք մը կ'ըլլայ։ Այն գեղեցկապաշտութիւնը, որ այնչափ ընդհանրացած է թէ՛ արական եւ թէ՛ իգական սեռին մէջ, որ աղջիկներն ու կիները կը դրդէ ապօրէն միջոցներ գործածելու դէմքի գեղեցկութիւն յառաջ բերելու համար, եւ որ այրերուն կը թելադրէ իրենց համար ամուսիններ ընտրելու լոկ գեղեցկութեանց հրապուրուելով, շատ խոտելի է։ Ահա այդ գեղեցկապաշտութիւնը անհաշուելի թշուառութեան պատճառ եղած է մարդկային ազգին համար։

Այն աղջիկը որ կը պարծենայ լոկ գեղեցիկ դէմք մը ունենալուն համար, գըրեթէ տարակոյս չի կայ թէ պիտի սնանայ այն զգալի ունայնամտութիւններէն որք կ'ապականեն եւ կեանքին մէջ բարձր գիրքի հասնելու բոլորովին անյարմար կ'ընեն զինք։ Կը յիշենք գեղանի օրիորդ մը որ յետոյն ծայր կը պարծենար իր գեղեցկութեան վրայ, ինչպէս նաեւ իր մայրը։ Եղաւ որ աղջիկը ծաղկախտէ բռնուեցաւ։ Մայր ու աղջիկ սկսան ողբալ, ոչ թէ վասնզի աղջկան կեանքը վտանգի մէջ էր, այլ վասն զի այդ անխնայ հիւանդութիւնը օրիորդին գեղեցկութիւնը պիտի աւրէր։

Գեղեցկութիւնը ինքնին մասնաւոր արժէք մը չունի աղջկան մը համար իր կոչումը կատարելու գործին մէջ, այլ պէտք է միւս աւելի կարեւոր յատկութեանց քով երկրորդական տեղ մը բռնէ։ Աղջիկ մը եթէ լոկ գեղուհի մըն է, առանց աւելի բարձր եւ ազնիւ յատկութիւններ ունենալու, ո՛րչափ սքանչելի գեղեցկութեամբ մըն ալ օժտուած ըլլայ, աշխարհ եկած տունն ինչ վիճակի մէջ որ գտաւ զայն, աշխարհէն մեկնած պահուն անկէ աւելի լաւ վիճակի մէջ չթողուր զայն։ Ինչ տարբերութիւն ունի այդ տեսակ գեղուհի մը տիրիկնեցի կնոջմէն որ հրապուրիչ երեւնալու համար յօնքերը սեւ կը ներկէ եւ շրթունքները կարմիր, կամ կրօճլանտացի կնոջմէն որ երեսներուն կապոյտ ու դեղին ներկ կը քսէ, կամ ճարոնցի կնոջմէն որ գեղեցիկ երեւնալու համար ակռաները կ'ակօսէ եւ յօնքերը կը փետտէ։ Իր ակռաները դեղին ներկող կրօճլանտացի աղջիկը որչափ որ գովելի է, ակռաները որդան կարմիր ներկող պոլսեցի աղջիկն ալ նոյնչափ գովելի է։ Երկուքին ալ նպատակը մի եւնոյն է, եւ թողած ազդեցութիւնն ալ արդարեւ շատ տարբեր չէ։ Գեղեցիկ դէմքը անէծք մըն է այն աղջկան համար որ համեստութիւնն ու բարի վարքը կը զոհէ գեղեցիկ երեւնալու համար։

Մարդ մը ունէր երկու զաւակ, մանչ մը եւ աղջիկ մը։ Բնութեան քմահաճոյքը այնպէս ըրած էր որ մանչը ըլլայ շատ գեղեցիկ, իսկ աղջիկը տգեղ։ Մանչը յաճախ կը պարծենար իր գեղեցիկ դէմքին վրայ իր քրոջը ներկայութեանը։ Աղջիկը անոր խօսքերը իր ոչ-գեղեցիկ դէմքին համար իբրեւ անարգութիւն կ'առնէր, եւ հօրը դիմեց գանգատելով իր եղբօրը դէմ։ Հայրը, իմաստուն մարդ, երկու զաւակները քովը կանչելով ասոնց խօսեցաւ. «Ձեզ՝ կը պատուիրեմ որ երկուքդ ալ ամէն օր հայելին նայիք, դուն որդեակ, որպէս զի միշտ յիշես թէ պէտք չէ որ տգեղ գործերով անպատուես դէմքիդ գեղեցկութիւնը. եւ դուն, դուստրս, որպէս զի առաքինի եւ համեստ բարք ու վարքիդ գերազանց պայծառութեամբը ծածկես դէմքիդ տգեղութիւնը։»

Թող իւրաքանչիւր աղջիկ աղէկ մը տպաւորէ իր մտքին վրայ այս հօրը ընտիր խրատը։ Եթէ բնութիւնը օժտեր է զքեզ գեղեցիկ դէմքով մը, ամենագեղեցիկ պարգեւ մը տուեր է քեզի. ի սրտէ կը շնորհաւորենք զքեզ։ Բայց գիտցիր թէ դէմքի գեղեցկութիւնը ինքնին շատ արժէքաւոր բան մը չէ, եթէ սրտի ազնուութեան եւ հոգւոյ գեղեցկութեան հետ միացած չէ։ Ընդհակառակը, եթէ բնութիւնը զլացեր է քեզի այս պարգեւը, բնաւ հոգ մի՛ ըներ։ Մտաւորական եւ բարոյական զարգացումով շատ աւելի հաճելի եւ սիրելի պիտի ըլլաս ուրիշներու եւ անկեղծ սքանչացողներ պիտի հրապուրես շուրջդ։ Թող սիրտդ գեղեցիկ ըլլայ։

Ա. Կ. ՍԷՖԼԻՄԵԱՆ.

ԵԱԼՕՎԱՅԻ ՄԻՋԱԳԻՒՂ
ԵՒ
ԻՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Միջագիւղ Եալօվայէն 3 ժամ հեռու լերան մը ստորոտը Մեծ-Նոր գիւղի եւ Չինկիլէրի միջեւ կառուցուած 4-500 բնակիչք պարունակող հայաբնակ գիւղ մըն է։ Դիմացը, 3—4 ժամ հեռաւորութեամբ, կը գտնուին Կիւրլէի լեռները իրենց բարձր գագաթներով, որոնց ստորոտը կը տարածուի հայելիի նման Նիկիոյ անուշ լիճը, այնքա՜ն օգտակար շրջակայ գիւղերուն։ Միջագիւղի մէջ կը գտնուին նշանաւոր մշակեալ պարտէզներ ու այգիներ որոնց ամբողջութիւնը շքեղ տեսարան մը կ'ընծայեն։

Բնակիչները ընդհանրապէս տգէտ են, եւ միջերնին ուսեալ համարուողներէն ալ շատ քիչ մը հայերէն լեզուէն եւ քիչ մըն ալ թուրքերէնէն զատ բանի մը վրայ գաղափար չունին։ Եթէ այժմեան ուսումնական այդ կացութիւնը բաղդատենք անցեալին հետ պիտի տեսնենք թէ նախկին բնակիչները աւելի բարեպաշտ, գաղափարակից ըլլալով, Միջագիւղի դպրոցն աւելի ուսեալ եւ զարգացեալ աշակերտներ ունեցած է, եւ որոնք այնուհետեւ նոյն վարժարանին մէջ դասատուութեան պաշտօն վարած են. յիշենք այս վարժապետներէն Մանուկ Սարաֆեան, Գրիգոր Ներկարարեան (այժմ քահանայ) Հաճի Կարապետ, Յովհաննէս Տէր-Մանուէլեան, եւ այլն։

Եօթը ութը տարի առաջ Տ. Ստեփաննոս եպիսկոպոս Յովակիմեան, առաջնորդ Սրբազան, գիւղին աղաներուն հետ դպրոցին հին շէնքը քակելով նոր մը կանգնեց։ Այս շէնքը երկու մասի կը բաժնուի, մին Ս. Սահակեան վարժարան, տղաքներու համար, եւ միւսը Ս. Սանդխտեան վարժարան աղջիկներու համար։

Բոլոր շրջականերէն կարկառուն այս վարժապետներ ու վարժուհիներ տալով սկսան մանաւանդ Պարտիզակէն, եւ ժամանակ եղաւ որ երեք չորս դասատու հայերէն, ձայնագրութիւն, Թուրքերէն, թուաբանութիւն, եւ այլն. կաւանդէին Ս. Սահակեան մասին մէջ, աշակերտներն ալ բազմաթիւ էին եւ կը յուսացուէր ապագային ուսեալ երիտասարդներ ունենալ։

Բայց հոգաբարձու աղաները, որ մը դպրոց զուրկ աշակերտներուն յառաջդիմական վիճակին ուշադրութիւն բրած չըլլալով, հոգաբարձու անունը սակ իբր փառք կը կրէին իրենց վրայ, եւ դասատուներու ամսականը վճարելու չէին փութար, անոնք ալ կամաց կամաց մեկնեցան գիւղէն, վա՜յ աշակերտներուն դասերուն... ի՜նչ սուր միտքեր, ի՜նչ աշխոյժ հոգիներ կը գտնուէին այդ տղոց մէջ որք այդ անհոգութեան զոհուեցան։

Վեց ամիս յետոյ Սմբատ, Պետրոս եւ այլ մի քանի դասատուներ հետզհետէ պաշտօն վարեցին դպրոցին մէջ, բայց անոնք ալ իրենց նախորդներուն պէս շատ չկեցան հոն... Ինչ օգուտ ունեցաւ քանի մը տարի առաջ կանգնուած հոյակապ շէնքը. դպրոց մը շինելէ նախ անոր ուսումնական վիճակը կարգադրելու եւ ապահովելու է։ Աղքատ բնակիչներուն տուած տուրքը կը բաւէ կանոնաւոր դասատուներ ունենալու, բայց գործածել գիտցող պէտք է։

Քանի որ ամէն մարդ կարող է դպրոցի հոգաբարձու ըլլալ պէտք է որ ուսում առած երիտասարդներ կառավարեն դպրոցը,

Տարի մը ի վեր Ս. Սահակեան վարժարանին մէջ Կարապետ անունով Պարտիզակցի վարժապետ մը կրցածին չափ նախնական ուսմունքներ կ'աւանդէ եւ քանի մը տեղացի երիտասարդներ ալ կը դասախօսեն փոքր տղաքներու։ Շատ գո՜հ պիտի ըլլանք եթէ այդ վիճակն երեք չորս տարի շարունակէ, դէթ աւելի գէշ կացութեան մը մէջ չգտնուելու համար։ Մաղթե՜նք որ հասնինք աւելի զարգացեալ, աւելի դպրոցասէր երիտասարդները կարող ըլլան այդ նախկին յարկին յառաջդիմութեան ամէն պէտքերն հոգալ, եւ լուրջ, ուսեալ պաշտօնեաներ հասցնել։

Միջագիւղի Զաւակ

Արտաքին լուրեր

ՌՈՒՍԻԱ

Կ'ըսուի թէ Զարը փոխանակ Խըրիմ երթալու Կովկաս պիտի երթայ, ու քանի մը օր պիտի անցնէ Պօրժոմ, որ սքանչելի գիւղ մըն է Պաթումի ու Թիֆլիսի ճամբուն վրայ։ Ուղեւորութեան օրը դեռ որոշուած չէ։

—Ռուսիոյ կայսեր Բեդրպուր'ի Փրանսական դեսպանատան պարահանդէսին ներկայ գտնուած ըլլալուն լուրը բնականաբար դժնդակ տպաւորութիւն մը պատճառեց Գերմանական մամուլին որ կը ջանայ տկարացնել այդ այցելութեան քաղաքական կարեւորութիւնը։ Ֆիկարօ հետեւեալ տեղեկութիւնները կրնան գաղափար մը տալ տիրող սրտնեղութեան։ Այդ բարիզեան թերթը «Պարահանդէսի մը առթիւ» վերնագրով հեռագիր մը կը հրատարակէ, որ գրեթէ հերքում մըն է գերմանական եւ աւստրիական օրագիրներու հրատարակութեանց։

Ահաւասիկ այդ հեռագիրը.

Բեդրպուրկ 12 մարտ

«Գերմանական եւ աւստրիական քանի մը թերթեր, մանաւանդ Վիեննայի Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ ուրախութիւննին կը յայտնեն Զարին գերման դեսպանատունը բրած այցելութեանը համար։ Այդ թերթերը կը համարին այս այցելութիւնը Զարին գոհունակութեան մէկ ցոյցը այն մերձեցման համար որ կատարուեցաւ Գերմանիոյ հետ, եւ որուն առաջին արտայայտութիւնը պիտի ըլլայ առեւտրական դաշնագրին վաւերացումը։ Իրողութիւնները այս իմաստով ըմբռնելու եւ մեկնելու եղանակը հոս ընդհանուր զարմանք պատճառեց։

Ահաւասիկ եղելութիւնը։ Գերմանիոյ Բեդրպուրկի դեսպան զօրավար Վերտէր մարտ 7ին պարահանդէս մը կուտար ի պատիւ կայսեր։ Դժուար էր Զարին մերժել Պերլինի արքունիքի ներկայացուցչին, իր հօրը վաղեմի անձնական բարեկամ զօրավարին կողմէ եղած հրաւէր մը, ուստի եւ ներկայ գտնուեցաւ այդ հանդէսին, բայց ընթրիքէն առաջ մեկնեցաւ, շատ քիչ մնաց դեսպանատունը եւ բաւականացաւ իր ասպնջականին նկատմամբ միայն ընծայել քաղաքավարութիւններն ընելով։

Աւելին կայ։ Սովորութիւն է որ այն վեհապետները եւ իշխանազունները որք օտարազգի զինուորական տիտղոսներ կը կրեն, երբ ներկայ գտնուին հանդէսի մը զոր սարքած է զիրենք այդ տիտղոսներով պատուող երկրին դեսպանը, կը հագնին համազգեստներն այն զօրագունդերուն որոնց պատուակալ պետերն են, այդ Զարը եւ բնականաբար աւստրիական համազգեստ հագած էին։

Այս մասնաւոր պարագան նա մանաւանդ աչքի զարկաւ անոր համար որ լուսաւորեալ շրջանակներու մէջ կ'ըսուէր թէ Մեծ-դուքսերը կայսեր բացարձակ կամքին վրայ շեղած էին այս արքունական սովորութենէն։»

Յայտնի է թէ աւստրիական թերթերու նկարագրութիւնը տարբեր էր. անոնց նայելով թէ կայսրը եւ թէ իշխանազունները ռուսական զօրագունդերու համազգեստներ հագած էին։

—=—

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիոյ խորհրդարանին վերաբացումը մարտի 12ին երկուշաբթի օր տեղի ունեցաւ շաբաթուան մը դադարէ յետոյ։ Կէս օրը երկու ժամ անցած լորտերու ժողովը գումարուած էր եւ նախագահը ղրկեց արարողական սեւ գաւազանը երեսփոխանական ժողովին թէ լորտերը գումարուեր են, ուստի եւ իրենք ալ թող անոնց սրահը գալով մտիկ ընեն թագուհիին ճառը։

Երեսփոխանական ժողովին ատենապետը նոյն ձեւով երեսփոխանները գնաց լորտերու ժողովասրահը ուր կարդացուեցաւ ճառը։ Արտաքին քաղաքականութեան համար թագուհին կը խօսի Հնդկաստանի, Չիտրալի եւ Բամիրներուն վերաբերեալ խնդիրներու վրայ. Ներքին գործերու մասին շատ լաւ կը գտնէ Իրլանտայի կացութիւնը, ու ամենեւին խօսք չըներ Կլատսթոնեան ծրագրի մասին։ Կը խօսի այս նստաշրջանին մէջ վիճաբանութեան ենթարկուելիք զանազան օրինագիծներու վրայ։

Թագուհիին ընթերցումէն յետոյ երեսփոխանները կը մեկնին ու լորտերը կ'սկսին վիճաբանիլ պատասխան ղրկելու ուղերձին վրայ։

Այս առթիւ լորտ Սոլզպէրի մեծ գովեստով կը խօսի Կլատսթոնի վրայ։ Քանի մը դիտողութիւններ կ'ընէ արտաքին քաղաքականութեան խնդիրներու մասին, իսկ ներքին գործերու մէջ ամենէն ծանր կը գտնէ Իրլանտական ծրագիրը որու մասին կը փափագի որ Անգլիա շատով իր կարծիքն յայտնէ նոր ընտրութիւններով։ Յետոյ բարի գալուստ կը մաղթէ լորտ Ռօզպէրիի եւ յոյս կը յայտնէ որ հակառակ ուրիշ վայր մը գործածած լեզուին, ջերմ պաշտպան պիտի հանդիսանայ լորտերու մենաշնորհներուն։

Նախարարապետ լորտ Ռօզպէրի կը պատասխանէ. կը ներբողէ Կլատսթոնը եւ յոյս կը յայտնէ անոր սիրական ծրագրին անգլիական ժողովուրդին վերջնական ընդունելուն համար։ Բայց այդ ծրագիրը այս նստաշրջանին մէջ եւս վիճաբանութեան պիտի չենթարկուի վասն զի անոր կրկին լորտերէն մերժուիլն ապահով է. երբ նախարարութիւնը յարմար դատէ, երեսփոխանական ժողովը լուծել տալով նոր ընտրութիւններ պիտի կատարել տայ, բայց լորտերու ժողովին կը մերժէ երեսփոխանականը լուծել տալու իրաւունքը։

Այնուհետեւ կը խօսի արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ խնդիրներու մասին, ամէնքն ալ ծայրագոյն Ասիոյ եւ Ափրիկէի համար են։

Երեսփոխանական ժողովն ալ սկսաւ [illegible] վիճաբանիլ ուղերձին վրայ։ Լորտ Սոլզպէրիի դիտողութեանց նմաններն ալ ըրաւ Պ. Պալֆուր։ Իսկ ամենէն կարեւոր դէպքը եղաւ Պ. Լապուշէրի բարեփոխման ընդունումը 145ի դէմ 147 ձայնով։ Ինչպէս հեռագիրը հաղորդեց արմատական երեսփոխանը կ'առաջարկէր «այն անձերը որ խորհրդարանին անդամ են առանց ընտրողներէն ընտրուած ըլլալու չկարենան արգիլել որ օրինագիծները չենթարկուին Թագուհիին վաւերացմանը։» Կառավարութիւնը հակառակ էր այս առաջարկին որուն նպաստաւոր քուէ տուին արմատականները, իրլանտացիները եւ գործաւորականները։

Բաւական հետաքրքրական է այս քուէարկութեան պատմութիւնը։ Երեսփոխանները կարծելով թէ Լապուշէրի բարեփոխութեանը վրայ քուէարկութիւնը աւելի ուշ ատեն պիտի կատարուի գնացեր էին ճաշելու։ Եւ ահա Լապուշէր ու իրենները կը մնան հրապարակին տէրը։ Երբ քուէարկողներուն ցուցակը կը յանձնուի Լապուշէրի արդիւնքը ծափահարութիւններ կը լսուին։ Տքթ. Թաններ թաշկինակը կը շարժէր ու կը շարժէր ու կը դոչէր կը գոռար ուրախութեան աղաղակներով։ Բոլէհամբը կատարող ազատական երեսփոխանները դէմի գլխին կորած էին ինչպէս նաեւ ազատական կուսակցութեան քարտուղարին ալ գոյնը բոլորովին նետած էր։ Նախարարները եւ սըր Ուիլեըմ Հարքուրթ խորապէս տխրած էին, մինչդեռ պահպանողականներու պետը Պ. Պալֆուր եւ իրեն քանի մը կուսակից անդամները որք հոն կը գտնուէին շատ ուրախ զուարթ դէմք ունէին։ Կառավարական երեսփոխանները կատղած էին ազատական կուսակցութեան քարտուղարին դէմ որ չէր կրցած այս հարուածին առաջքն առնել, քուէարկութեան պահուն պնդելով թէ ազատական կուսակցութեան անդամներուն բացակայութիւնը արգելք մըն է գործ տեսնելու։

—=—

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի Խորհրդարանին տեղեկագրութիւնները լրագիրներու մէջ հրատարակող խմբագիրները միութիւն մը կազմած են «Խորհրդարանական օրագրողներու ընկերութիւն» անունով, ու ամէն տարի հացկերոյթ կուտան խորհրդարանի գլխաւորներուն։ Անցեալ երկուշաբթի ալ այս հացկերոյթը տրուեցաւ։ Կը նախագահէր Պ. Մայրէս աջ կողմն ունենալով երեսփոխանական ժողովին նախագահ Պ. Շարլ Տիւփիւին եւ ձախ կողմը նախարարապետ Պ. Գազիմիր Բէրիէն։ Ներկայ էին նախկին նախարարներ, ժողովի նախագահներ, շատեր։ Պ. Մայրէս, Պ. Տիւփիւի եւ ուրիշներ բաժակաճառեր արտասանեցին։ Պ. Գազիմիր Բէրիէ վերջին խօսողն եղաւ. պարզեց այն գաղափարը թէ մամուլին իրարմէ տարբեր տարբեր կարծիք ունեցող ներկայացուցիչները միանալով եւ իրարու համերաշխ գտնուելով լաւ օրինակ մը կուտան երեսփոխաններուն։

[illegible]

[illegible] ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԸ

[illegible]

Ա. [illegible]

Բ. [illegible]

Գ. [illegible] կատարէ Պոլսոյ կեդրոնական Վարչութիւնը։

Տասն եւ մէկ թեմ այժմ առաջնորդ չունենալով անոնց համար Պատրիարքական փոխանորդի ընտրելիներու ցանկ մըն ալ պատրաստուեր է։

ԳԷՇ ՈՒ ԳԷՆ

ԿԱՏՂԱԾ ԳԱՅԼ ՄԸ

Մոսկուայէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ աՀաւոր դժբաղդութիւն մը որ տեղի ունեցեր է Բոլոնչեայա նահանգին մէջ։ Բուրթի երկաթուղին Մասկուա տարեր է 30 հոգի զորս սոսկալի կերպով խածած է կատաղած գայլ մը։ Իրենց վէրքերը սոսկալի են եւ շատերը մահացու։

Կատղած անասունը առաջին անգամ երեւցեր է փետրուար 27ին առտուն Բլիոքօ գիւղին մէջ. մէկ քանի վայր-

---

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (1)

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ՁԱԽԱԿԸ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

ՀՐԱՄԱՆՈՎ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ

Ա.

Բլուայի անտառը, Պուլօնեի անտառը եւ Շանպօրի ծառաստանը, որ այս վերջին մաս կը կազմէ, Լուարի ձախ եզերքին վրայ չ'ըլլայ տասն հազար հեկտառ տարածութեամբ հիանալի անտառ մը կը ձեւացնեն։

Սոյն անտառը ամէն գիւղն կը ճեղքեն բազմաթիւ ուղիներ, ծառուղիներ, որոնք կամ պարզապէս կտրուած փողոցներ, փոխադրութեան համար բացուած ճամբաներ։

Անտառը գրեթէ ամէն կողմէ հովանաւոր [illegible] մըն է եւ խիստ գեղեցիկ անոնց համար որք մենութիւնն [illegible] կը սիրեն, վասն զի անտառներն ու կաղնիները հազարամեայ են, [illegible] Պլուայի եւ Շանպօրի գիւղին [illegible] բազմամարդ օբերէն։

Եւ այդ մենութիւնը ձմեռն աւելի սեւ, աւելի երկար եւ աւելի տխուր կ'երեւցնէ հոն քան թէ ուրիշ տեղ։

Երբ անտառն իր աշնանային շքեղ գոյները կորսնցնէ, երբ [illegible] տերեւները, հոկտեմբերի ցուրտ անձրեւներէն եւ նոյեմբերի կծու քամիներէն վանուելով՝ անհետանան, անտառը մեռած կ'երեւնայ։ Անոր եզերքը, առուներու շուրջը թափուելով անտառը ողողող թուփերը թափած [illegible] են զառներուն մէջ, մացառներուն տակ [illegible]։ Միայն հոն է որ կ'ելլէ [illegible] գօտիով կաղնիներուն տակ բուներուն հետ, որք տակաւ չեղած օրերը [illegible]։

Եւ ձիւնը այս դաշտային [illegible] աւելի կը նսեմացնէ։

Ձիւնը ամէն աղմուկ կը խեղդէ, ծառերն ու գետինը կը ծածկէ բամբակի պէս, ամէն կողմ լռութիւն կը տարածէ, ինչպէս որ կը պատահի բազմամարդ փողոցներուն մէջ, երբ հիւանդներու հանգիստը չվրդովելու համար գետինը յարդ կը սփռեն։

1859 ին դեկտեմբերի իրիկուան մը մարդ մը Քաոսէ գետակին եզերքէն ճամբէն կ'երթար։ Գետակն անձրեւներէն յորդեր էր եւ իր հեղեղային ալիքներն աճապին գալարուելով մը կ'անցնէին Շանպօրի գիւղին առջեւէն։

Ճամբան ձիւնապատ էր։

Ձիւնին սկսելէն ի վեր ոչ ոք անցած էր անկէ, ոչ հետեւակ մը եւ ոչ ձիաւոր մը։

Ճամբուն ոտքերուն տակ կակուղ գորգ մը փռած էր անոր [illegible]։

Մարդը ծանր ծանր, գրեթէ դժուարաւ կը քալէր։ Բարձրահասակ էր ու վայելուչ կ'երեւնար, որչափ որ հնար էր իր վայելչութիւնը դատել՝ գլխէն ոտքին մինչեւ գլուխը ծածկող [illegible] լայն ու սեւ վերարկուին տակէն։

Վերարկուին տակ թանկագին բան մը բռնած ըլլալու էր, վասն զի գրեթէ ամէն մէկ քայլին վերարկուին կէս մը կը բանար, ներս կը նայէր, [illegible] կը ժպտէր, յետոյ անմիջապէս նորէն կը ծածկէր՝ քամիէն պաշտպանելու համար։

Երիտասարդ էր, [illegible] ձեւէն, հագուստներէն կրելու եղանակէն, կարճ ու խազամակաձեւ կտրուած մազերէն, սեխաբերն ու թուխ ծայրի մորուքին գիւրին էր հասկնալ որ զինուորական մը, սպայ մըն էր։

Տժգոյն էր եւ ամբողջ դէմքին վրայ ցաւի արտայայտութիւն մը կար։

Երբեմն, կարծես շունչը կտրելով, կանգ կ'առնէր ու ձեռքը կուրծքին կը տանէր։

Այն ատեն աչքերը կը մթագնէին ու շրթունքը կը կծկուէին. ցաւն էր որ իր դրոշմը կը դնէր հոն։

Ու կը մրմնջէր։

—Անիծեա՜լ վէրք։

Բայց իր բոլոր ձեռքէն չէր թողուր եւ իր զգուշութիւնը երկար չէին տեւեր։

Զօրս կողմը կը նայէր ու կ'ըսէր։

—Չեմ սխալեր։ Գիտցած ճամբաս է։ Քիչ մը վերջը գլխս պիտի ելլէ այն ճամբուն որ Շանպօրի գիւղակէն Բրասիէօ կը տանի։ Եւ կէս ժամ ետքը.— թող ըլլայ ժամ մը, վասն զի հիւանդ եմ,— գիւղ պիտի հասնիմ։

Այս մարդուն անունը Ժիւլիէն Բէժոմոն էր։ Հետեւակ զօրաց տեղակալ է։ Աւստրիոյ դէմ պատերազմելու համար Իտալիա գնացած բանակին մէջն էր։ Իտալիոյ մէջ վիրաւորուելով եւ երկար ամիսներ խնամուելով, քանի մը օր է միայն որ Ֆրանսա վերադարձեր է առանց բժշկուած ըլլալու, վասն զի վէրքը ծանր է եւ չէ սպիացած։

Կէս օրը երեք ժամ անցեր է։

Առաւօտէն ի վեր զոյգ ամպեր երկինքը ծածկեր են։ Գիշերը դարձեալ պիտի ձիւնէ։

Հովը, որ պահ մը խաղաղած էր, նորէն կը սաստկանայ եւ ճիւղերն իրարու բաղխելով ճերմակ փոշի մը կը հանէ։

—Շատ յոգնած եմ, կը մրմնջէ երիտասարդը։ Եւ այս ձիւնը կը [illegible] զիս։ Կոկորդս կ'այրի, կարծես կուրծքիս մէջ կրակ կայ։

Երբ անտառին եզերքը հասաւ, [illegible] ձիւնը մէկդի ըրաւ, [illegible] ու նայեցաւ,

Գիւղը կը դառնար։

—Մարդս ո՞րքան տխուր է, ըսաւ տրտմութեամբ ժպտելով։ Ոչինչ բան մը կը ջերմացնէ զիս։

Իրաւ է որ առջին [illegible] այս չնչին բանը երկաթէ կուռ մըն էր, որմէ ազատած ըլլալը հրաշք էր։

Վերարկուին ամէն խիստ [illegible] մը, հովէն լսելի ճիչ մը ելաւ։

Այլայլութեամբ բացաւ վերարկուն ու հառաչեց։

կեանի մէջ 20 հոգիի վրայ յարձակեր եւ խածեր է։ Քիչ ետքը անկից կ'անցնի հարամեհեան Թաժար մը. գայլը անոնց վրայ նետուեցաւ եւ նոյն 11 հոգի խածաւ։ Վիրաւորուած բոլոր անձերուն թիւը կը հասնի 60ի, որոնց մեծ մասը մանուկ։ Շատերը արդէն մեռած են։ Մոսկուա տարուածները կը դարմանուին Ալէքսանդրովսքի հիւանդանոցին մէջ, բաղդէուրեան դրութեամբ։

Բաղուիս նահանգին մէջ սովալլուկ գայլերու խումբեր կը պտըտին ամէն կողմ, եւ բնակիչները չեն համարձակիր իրենց գիւղերէն դուրս ելել։

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան Վաղարշապատի ճիւղը որոշած է նոյն գիւղին մէջ չքաւոր բուժական կայան մը հաստատել։

—Անցեալ փետրուար 20ին, Թիֆլիզի քաղ. ժողովի սրահին մէջ գումարուեցաւ Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։ Ներկայ էին 30 անդամ եւ բազմաթիւ ունկնդիրներ։ Նիստին բացումէն առաջ, նախագահին առաջարկութեամբ, ժողովը ոտքի ելաւ պատուելու համար ընկերութեան նոր վախճանած եռանդուն անդամներէն [illegible] աւագ. քհ. Տէր Սամփսոնեանի եւ բժիշկ Նահրիար Մելիք-Փարսադանեանի յիշատակը։ Ատենագրութիւնը վաւերացուելէն ետքը քննուեցաւ Կեդրոնական վարչութեան եւ Ընկերութեան 47 ճիւղերուն 1894ի նախահաշիւը (երկու ճիւղերը յապաղած էին իրենց հաշիւները ներկայացնելու)։ Ընկերութիւնը առաջիկայ տարուան համար հասոյթ կը սպասէ 34.432 ռուբլի 66 կոպէկ, իսկ ծախք 35,407 ռուբլի 11 կոպէկ։

—Թիֆլիզցիք աւելի գործնական են եղեր ամուսնական խնդիրներուն մէջ. տեղական թերթ մը Նոտարայ պայմանադիրը կը հրատարակէ «Ես (փեսացուն) ստանալով (անունէն) իբր օժիտ նշան դրամ 120 ռուբլի, մուրհակ մը 130 ռուբլիի մէկ տարուան պայմանաժամով, եւ փայտաշէն տուն մը, որ կը գտնուի Նաւթլուղի մէջ, ներկայիս կը պարտաւորիմ մէկ շաբաթուան մէջ կնութեան առնել իր 18 տարեկան աղջիկը Պիչաքեան եւ օրինաւոր կերպով պսակել, հակառակ պարագային պէտք է տուժեմ... եւ այլն»։

—Աստրախանի հայերը որոշած են իրենք եւս ունենալ թեմական ուսումնարան մը, ինչպէս կը գտնուի Թիֆլիզի, Երեւանի եւ Շուշիի թեմերուն մէջ։

Ազգային լուրեր

Կաթողիկոսական ուղեւորութեան մը լուրը հրատարակուեցաւ Պոլսոյ թերթերուն մէջ. Թիֆլիզէն կը հաղորդուի թէ այդ լուրը գրեթէ սուտ է։

—o—

Էջմիածնէն կը հաղորդեն վերապահութեամբ թէ առաջիկայ մայիսին Միւռոնօրհնէնք պիտի կատարուի։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Երկուշաբթի, մարտ 7 (Հ. Տ.)
» 19 (Ն. Տ.)
Բ. Թ. Հ. 4385
Տ. Թ. Հ. Ռ. Ց. Խ. Գ. — 1343
Թուական Հիճրէթի 1311, Ռամազան 12
Ամնէի Մալիյէ 1310, Մարթ 7

Կրօնական

Դկ. Ը որ Մեծ Պահոց։

Խէս Օր—Տ.

ՏԽՐՈՒՆԻ

Փէշտիմալճեան, Սէրվիչէն, Ֆըրընկեան, Հիւնքեարպէյէնտեան եւ Խորասանճեան ընտանիքները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն զմահ

ՍԱՀԱԿ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆԻ

Ուսանեալ լուսամտիկ որդւոյ

ՏՐ. ՏԻԳՐԱՆ ՓԱՇԱՅԻ ՓԷՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆ

Որոյ յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի, այսօր, երկուշաբթի ժամը 4ին (ր. թ.) ի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոջ Բերայի, ուստից պիտի փոխադրուի ի Խասգիւղ իւր նախնեաց գերեզմանն։

Բերա. 6/18 մարտ 1894

Ազգականներ ու բարեկամներ որոնց հրաւիրագիր հասած չըլլայ ներկայս իբր զայն ընդունելնին կը խնդրուի։

Ներքին լուրեր

ԲՈՒՐՍԱ. Ուրբաթէն շաբաթ, կ. Պոլսոյ մէջ մէկ հոգի միայն բռնուեցաւ քոլերայէ։ Առջի բռնուածներէն մէկ հոգի մեռաւ։

ԾԽԱԽՈՏ. Ելմտական նախարարութիւնը հարկ դատեր է քննական վերլուծութեան ենթարկել Սամսոնի, Եէնիճէի եւ Այասալուքի ծխախոտները զոր Ռէժին կը գործածէր մինչեւ հիմա։ Թուրք թերթի մը խօսքին նայելով, արդէն իսկ սկսեր է քննութիւն կատարուիլ վերոյիշեալ ծխախոտներուն վրայ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ. Իզմիրի նաւահանգիստը գտնուող Ֆրանսական նաւատորմը յառաջիկայ չորեքշաբթի պիտի մեկնի դէպի Սուսամ կղզի, եւ անկից ալ պիտի երթայ Բիրէ, ուր ուրիշ Ֆրանսական զրահաւորներ պիտի գան իրեն միանալ։ Ցուլիս ամսու սկիզբները ամէնը մէկտեղ պիտի վերադառնան Իզմիր։

ԱՄԻՐԱԼ ՍԷՅՄՈՒՐ, որ Միջերկրականի անգլիական նաւատորմիղին հրամանատար անուանուած է, այս օրերս Իզմիր կը սպասուի։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ. Բարիզի մէջ նիստ բռնող սոյն միջազգային ժողովը, որուն մէջ օսմանեան կառավարութեան կողմէ ալ ներկայացուցիչ կը գտնուի, աւարտեր է իր խորհրդակցութիւնը համաճարակներու դէմ ձեռք առնելիք միջոցներու մասին։ Կը մնայ քննել դրամական կողմը։ Այս խնդրի վրայ տեղեկագիր մը պատրաստելու պաշտօնով յանձնախումբ մը կազմուած է։ Համաժողովն իր բոլոր աշխատութիւնները վերջացուցած պիտի ըլլայ Զատկի տօնէն առաջ։

ԱՅՏՐՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ ընկերութիւնը խնդրած էր որ իրեն արտօնութիւն տրուի գծին մօտակայ անտառներէն traversի համար փայտ կտրել։ Այս արտօնութիւնը շնորհուեցաւ Հանքերու եւ Անտառներու նախարարութեան կողմէ։

ԿԱՒԻ ՀԱՆՔ. Էնկիւրիի կուսակալութեան մէջ գտնուած կաւի հանքը, որու վրայ խօսելով կ'ըսէինք թէ օճառի դեր կը կատարէ վերոյիշեալ կողմերու բնակիչներուն համար աճուրդի դրուելով 13000 ոսկիէն աւելի գին չգտաւ։ Ասոր վրայ Հանքերու եւ Անտառներու նախարարութիւնը որոշեր է առայժմ ինքն ուղղակի շահագործել այդ հանքը։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. Փետրուար 26էն մինչեւ 4 մարտ Պոլիս եւ արուարձաններուն մէջ պատահած են հետեւեալ մահերը։

Իսլամ	այր	101	կին	121
Քրիստոնեայ	»	72	»	54
Հրեայ	»	8	»	12
		181		187

Ընդ. ամէնը 368

ՄԱՔՍԱՏԱՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ. Ղալաթիոյ մաքսատան մէջ գործուած զեղծումներու մասին ամբաստանեալ եղողներէն մին Խաքի Էֆէնտի որ փախուստ տուած էր, ձերբակալուեր է։

ԱՅԱՍՈՒԼՈՒՔ. Վերջերս ծանուցինք թէ ծխախոտի Ռէժին խնդրած էր որ այասուլուքի մշակութիւնը ծխախոտի մշակութեան կանոնագրին ենթարկուի, եւ թէ Ելմտական նախարարութիւնը պաշտօն յանձնած էր քաղաքային բժշկական խորհուրդին վերլուծել այդ տունկը։ Ուսուցիչ Պագիլ եւ Ռիզա Էֆէնտիներու տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ծխախոտը անուշահոտելու համար գործածուած այասուլուքը ծխախոտներու ընտանիքէն տունկ մըն է եւ անոնց պէս կը պարունակէ միայն ալքալոիտ նիքոդինի պզտիկ քանակութիւն մը։ Հետեւաբար կ'եզրակացնէ տեղեկագիրը, այասուլուքը թունաւոր տունկ մը չէ, ինչպէս հասկցնել կ'ուզէր Ռէժին։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

Թարսուսէն կը գրեն թէ յունուար 24ին գիշերը Գէորգ անուն երիտասարդ մը իր հօրը վրայ յարձակելով դաշոյնով մէկ քանի անգամներ վիրաւորեր է զայն։ Հայրը, Թորոս անունով քաղքին մէջ ճանչցուած կօշկակար մը, տասն վէրքերէն չկրնալով բուժուիլ, մեռեր է։ Որդին ալ ձերբակալուեր է։

—Հալէպի Օսմ. Պանքայի ճիւղին տնօրէն կարգուած է Տիկմթի Թրատ Էֆէնտի որ նոյն պաշտօնով Պէյրութ էր։

—Իզմիր. Ամերիկեան Շիգաւֆօ զրահաւորը, ութ օր Իզմիրի նաւահանգիստը մնալ յետոյ, կիրակի օր մեկներ է անկից։

—Մաղնիսա. անցած շաբթու հայ կին մը 5 զաւակ մէկէն ծներ է. երկուքը մանչ, երեքը աղջիկ հինգն ալ մկրտուելէ յետոյ մեռեր են։ Մայրը ողջ առողջ է։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՔՈՆԵԱՔ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԻՐԱԳԱՅ «ԱԼՓԻՋ»
Էջի Պ. Թէլաշարբուլոֆ

Յիշեալ տան գործակալութիւնը ինծի յանձնուած ըլլալով, պատիւ ունիմ ծանուցանել թէ յիշեալ քոնեաքը ամենէն հինը, ամենէն բնականը, ամենէն զուտ եւ անխառն է։ Փոխանակ մեծ ներբողներու, կը բաւէ անգամ մը ճաշակել։

ՏԻՄԻԹՐԻՈՍ Ժ. ԽԱՎԵԱՐԱՍ

Կեդրոնատեղի 143, Պալըք Բազար, Ստամպոլ. Ծ. Ժ. Վոնոիցիանու Ընկ. դեղավաճառանոցն, Սուլթան Համամ, թիւ 16, եւ ի Ղալաթիա, Սաթիր Ժ. Ռնոէր, Բիւչիւք Միլլէթ խան, թիւ 27 եւ 28։

ԸՆԹԱՑՔ ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՃԿԱԽՕՍ ՀԱՅՈՑ
ԱՌԱՋԻՆ
ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ
Չորրորդ Տպագրութիւն
(Պետական վարժարանաց մէջ ընդունուած)
Աշխատասիրեաց՝ ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Ա. եւ Բ. Մասերը, որք հասած են քանի մը տպագրութեանց, մասնաւորապէս Տաճկախօս Գաւառաց կը պատշաճին. իսկ Երրորդ եւ Վերջին Մասը առհասարակ ամէն ազգ. վարժարանաց մէջ որդեգրուած է, շնորհիւ ընտիր յօդինուածքին եւ օգտաշատ պարունակութեանը։

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼԻ Է
Իբր բնագրին ընթերցարանն
Դ. ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ
Երկրորդ Տպագրութիւն
Նոր եւ ճոխացեալ պատկերազարդութիւն

Շահեկան հրահանգներ՝ բարոյական սկզբանց, Քաղաքային դաստիարակութեան (instruction civique), Իրաւագիտութեան, Մտամարզութեան, Քերականութեան, Բնապատմութեան, Տարեգրութեան, Համանիշ, Համանուն, Նմանաձայն բառերու, եւ այլ պիտանի նիւթերու վրայ, որք մեծ նպաստ կ'ընծայեն աշակերտաց մտաց զարգացման։

Բաւ է որ ՊՊ. Ուսուցիչք տեսնեն այս դասագիրքը. իսկոյն պիտի հաւնին անոր գործնական մեթոտին որ ինքնատիպ է։

ՏՕՔԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ
Մասնագէտ ծննդական գործողութեանց եւ գաղղիական հիւանդութեանց։ Ղալաթիա, կամուրջին գլուխը, թիւ Է.

ԱՄԷՆ լեզուէ
ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՄԱՀԱԶԴ
ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐՔ
ԱՑՑԱԲԱՐՏ
ԳԻՐՔ
ՅԱՆԿԵՐ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
Հաշուեցուցակ
ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ
ՏՈՄՍԵՐ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ

Տպարանը բաց է ամէն օր մինչեւ գիշերուան ժամ 3, ինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը։

ՆՈՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Գինիի, օղիի, քոնեաքի, ձէթի, եւայլն

Ալթավեան Գէորգ Էֆէնտի, որ եօթը ութ տարիէ ի վեր հաստատուած է Ղալաթիա, Բէրքէնտազ բազար, Իւսուֆ խան, թիւ 1, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ վերջերս ուղղակի առնուած է Թէնէտոսի եւ Քըրք-Քիլիսէի ընտիր գինիներ, Իզմիրի մաստիքա, Պոլսոյ օղի, ընտիր քոնեաքներ, ձէթ եւ ձիթապտուղ, հիւանդի համար հին գինիներ։ Աժան եւ ընտիր ապրանք։ Բոլոր դիմողները մեծապէս գոհ կը մնան։

ՕԹԷԼ ՏԸ ԲԵՐԱ
Մեծ փողոց, Մեծն Թօրէ դէմը, թիւ 283

Այս պանդոկը բաց է մինչեւ առաւօտ։ Ամէն անձ որ Բերայի մէջ կ'ուզէ գտնել հանգիստ եւ մաքուր սենեակ մը գիշերուան որ ժամուն ալ ըլլայ, պէտք է դիմէ այդ պանդոկը, որուն տէրը, Տիմիթրօ Ցանդօփուլօ, մասնաւորապէս կարգադրութիւններ ըրած է որպէս զի իր հիւրերը հանգիստ կերպով կարենան քնանալ։

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԻ ՈՒՍՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պետական խորհրդի քարտուղար եւ Օսմաներէն լեզուի ուսուցիչ Պետրոս Էֆ. Կարապետեանի Օսմաներէն լեզուի ուսուցման համար խիստ դիւրամատոյց մեթոտով պատրաստուած դասագիրքերը կը ծախուին հետեւեալ ընտիր գիրքերը վաւերացուած Ուսումնական Խորհրդէն։

1. Իլավէլի Սարֆը Օսմանի (Նազարի վէ ամէլի) 5 դրշ
2. Իւսուֆ խիլմ եախօտ Տօղրու եազըլմա վէ ուսուլի 3
3. Բէյինիմայի գրաած թէրճիմէ 1 20
4. Էլիֆպայի Օսմանի 1
5. Մէշք եախօտ Եուզ...լը Օսմանլը եազըսը

Մեծաքանակ գնողաց գոհացուցիչ զեղչ։

Կեդրոնատեղին է Պապը Ալիի մեծ դրան դիմաց Կարապետ Բարուճեանի Էֆէնտիի կողմնատունը։

Թեւերուն մէջ, կուրծքին վրայ բռնածը խանձարրապատ պզտիկ մըն էր, նորածին երախայ մը, զոյգ երկու օրուան։

Քիչ մը առաջ երախան մուշտակին մէջ տաքուկ կը քնանար։

Հիմայ արթնցեր էր։

—Սիրական զաւա՛կս, մրմնջեց ըսպան... մի՛ լար, եթէ չես ուզեր որ ամբողջ քաջութիւնս կորսնցնեմ։

Եւ խոր մտածութեան մը մէջ թաղուած՝ ընդ. երկար դիտեց զայն։

Տղեկը մեղմիկ կը հեծէր.

Պաշտօնակալը կ'ըսէր.

—Երբ տղայ մը կը ծնի, հայրն ի՛նչ երազներ կը հիւսէ անոր վրայ..։ Զայն կը տեսնէ մեծցած,, երիտասարդ եղած գիտուն, [illegible] եւ խոհուն։ Ալեհեր ու կքեալ հօրը քով մտազբաղ կայնի մըն է հզօր ստուերով, որու պաշտպան հովանիին տակ պիտի երթան ապաստանիլ տկարները..։ Հօրը երազները տղուն ծնած վայրկեանէն կը սկսին եւ մահն է միայն որ այդ երազները կ'ընդհատէ..։ Ինչո՞ւ ես ալ այսպէս չեմ քու քովդ, սիրելի զաւա՛կս..։ Ես քու մեծնալդ չեմ տեսներ... զքեզ երիտասարդ... սիրեցեալ ու յարգած չեմ տեսներ..։ Երազս կը վերջանայ հոս, ուր զքեզ մանուկ կը տեսնեմ..։ Ինչո՞ւ..։ Արդեօք ես, քու հայրդ, երբ ծերութիւնն ու աշխատութիւնը տկարացնեն զիս, չպիտի կաթնիմ երբեք քու հզօր բազկիդ..։ Արդեօք քեզ մեծցած չի տեսած պիտի մեռնի՞մ... թէ դու պիտի մեռնիս, խեղճ ու անմեղ հրեշտակս...

Այս գաղափարը սասանեցուց զինքը եւ երկիւղի մեքենական շարժումով մը տղուն աւելի սերտիւ գրկեց։

—Կ'ուզէի որ չմեռնիմ, որպէս զի քովդ ըլլամ եւ քեզ սպառնացող վտանգները վանեմ... ո՞վ գիտէ ինչ պիտի պատահի քեզ, եթէ ես մեռնիմ։ Մայրդ, որ սահմանուած է ծածկել զքեզ պիտի կրնա՞յ զքեզ պաշտպանել..։ Ի՛նչ պիտի ըլլայ քու ապագադ, եթէ ես քովդ չըլլամ..։ Եթէ ես քովդ չըլլամ ու մայրդ չկարենայ մեծցնել զքեզ, օտարականներ, անտարբերներ, գուցէ թշնամիներ պիտի տեսնեն քու մեծնալդ... առանց հաճոյքի պիտի դիտեն քու մտաւոր հոգեկան կարողութիւնն ու առանց բերկրութեան պիտի տեսնեն իմացականութեանդ բացուիլը..։ Վասն զի խելացի պիտի ըլլաս, զաւակս, մօրդ պէս բարի ու գեղեցիկ պիտի ըլլաս...

Կարծես թէ տղեկն հասկցեր էր. ալ չէր ձայներ։

Խանձարուրին մէջ նորէն քնացեր էր։

Ժիւլիէն ծռեցաւ, երկայն համբոյր մը դրոշմեց անոր ճակտին վրայ ամենամեծ զգուշութեամբ, որպէս զի չարթնցնէ։

Յետոյ ոտք ելաւ, վերարկուն գոցեց ու սկսաւ քալել։

Գրեթէ անմիջապէս կանգ առաւ զարմանքի, գուցէ երկիւղի շարժումով մը, եւ ծռելով ուշադրութեամբ ականջ առաւ։

—Սրընթաց վազող ձիու մը ոտնաձայնը եկաւ ականջիս..։ Սակայն բան մը չեմ տեսներ..։ Սխալած ըլլալու եմ...

Ճամբան շարունակեց, բայց քանի մը քայլ միայն։

—Ո՛չ, անպատճառ ձիու մը ոտնաձայնն է աս։ Արդեօք զի՞ս կը հալածեն։

Շուտ մը անտառը մտաւ եւ մացառներու ետին պահուըտեցաւ։ Եղած տեղը Բօսօնէն շատ հեռու չէր, վասն զի գետակին թաւալումը կը լսէր որոտման պէս։

Ժիւլիէն չէր սխալած։

Իր եկած ճամբէն ձիաւոր մը կուգար սանձարձակ։ Հեռուէն ձիուն [illegible]կութեան վրայ որոշակի տեսնուեցաւ, թէեւ իրիկուան մթութիւնը կը սկսէր անտառը պատել։

Այն ձիաւորին կերպարանքը զարմանալի էր։

Սրարշաւ կը վազցնէր ձին, գլուխը կքուն վզին վար կախուած եւ ձիւնին վրայ հետքեր, Ժիւլիէնի ոտքին հետքերը կը փնտռէր։

Երբ հետքերը դադրեցան, ինքն ալ աւելի հեռուն չգնաց։ Վար իջաւ, ձին ազատ թողուց եւ ձիւնին վրայ ոտքի հետքերուն հետեւելով՝ անտառը մտաւ։

Եղերքէն քանի մը մեթր անդին դէմ առ դէմ գտնուեցաւ Ժիւլիէնի հետ, որ տեղէն չէր շարժած։

Հեգնական ու չար ծիծաղ մը արձակեց։

—Պարոն Ժիւլիէն Բէյմոնտ, ըսաւ խոնարհելով, պատիւ ունիմ յարգանքներս մատուցանել ձեզ...

Ժիւլիէն շատ այլայլած ըլլալու էր, վասն զի դեղնութիւնն աւելցեր էր։

Իր ճերմակ շրթները փակած մնացին։

Այս հեգնութեան չպատասխանեց։

Միայն սարսափի աղաղակ մը կ'ելլէր սրտէն։

—Զաւակս կորսուա՛ծ է։

—Պարոն Ժիւլիէն Բէյմոնտ, ըսաւ ձիաւորը, զիս կը ճանչնաք, թէ եւ շատ քիչ յարաբերութիւն ունեցած ենք իրարու հետ, անունս Բօնթալէ է։

—Գիտեմ։

—Մարկրիթ տը Բօնթալէի եղբայրն եմ, այն միամիտ ու ազնիւ աղջկան, զոր վատօրէն գլխէ հանեցիք, վասն զի հայրս ու ես չէինք ուզեր զայն կնութեան տալ ձեզ։

—Գիտէք որ Մարկրիթ կը սիրէ զիս..։ Ես ալ կը պաշտեմ զինքը եւ երբեք իր կամքովը ուրիշի մը կինը չպիտի ըլլայ։

—Նայի՛նք, մալոտաց Անթուան ակառներուն տակէն։ Հօրս ու իմ կամքս ձեր կարծեցեալ սէրէն առաջ ըլլալու էր։ Մարկրիթ ձեր կինը չպիտի ըլլար, ուստի իրմէ հրաժարելու էիք։ Այս բանը չըրիք։ Ըսել է վատ մըն էք։

—Պարոն տը Բօնթալէ, մրմնջեց ըսպան տկար ձայնով, կ'աղաչեմ զիս մի նախատէք, վասն զի այդ նախատինքներուն չեմ կրնար պատասխանել։ Դուք Մարկրիթի եղբայրն էք եւ ձեր կեանքը նուիրական է ինծի համար։

(Շարունակելի)

ՆՈՐՈՒԻՉ ԻՒՆԻՈՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐՈՒԻՉ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ. ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1797ԻՆ

Ապահովագրեալ գումար	7,250,000,000 ֆրանք
Վճարեալ վնասք	225,000,000 »
Տարեկան հասոյթ	20,000,000 »
Պահեստի դրամ	53,000,000 »

Այս [illegible] վրայ հիմնուած, համբաւաւոր է վնասները կարգադրելու իր առատաձեռնութեամբ, [illegible] թէ՛ քաղաքին եւ թէ՛ արուարձաններուն մէջ շատ չափաւոր գիներով կ'ապահովէ շարժ կայուած, կարասի, ապրանք եւայլն։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել Թուրքիոյ ընդհանուր գործակալին. Կ. ԳՈՒԴՕ
67 եւ 69, Վօյվոտա փողոց, Ղալաթիա

Միակ Ներկայացուցիչ ՌԸՆԷ ԿԼԱՎԱՆԻ

ԾԱՆ. Ապահովագրութեան պայմանները Թուրքերէն լեզուով թարգմանուած են մուրհակներուն վրայ։

ՆՈՐՈՒԻՉ ԻՒՆԻՈՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ԱՄԻՒԹԷՅՑԸԼ ՍՈՍԱՅԹԻ ՕՖ
Աշխարհիս ամենէն հին ընկերութիւնը կը նկատուի

Ստորագրուած դրամագլուխ	2,000,000 անգլ. ոսկի
Վճարուած	20,000,000 » »

Հիմնուած 1706 ին

ՆՈՐՈՒԻՉ ԵՒ ԼԸՆՏԸՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՅԱՐԿԱՏԻՑ
Հիմնուած 1856 ին

Ստորագրեալ դրամագլուխ	200,000 ոսկի
Պահեստի դրամ	190,000 »

Ընդհանուր գործակալ ԿԻՒՍԹԱՎ ԳՈՒ[illegible]

Միակ Ներկայացուցիչ ՌԸՆԷ ԿԼԱՎԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԿԻՐԻՏԻ ԱՃԱՌ

Վերոյիշեալ դրոշմի ներքեւ Եւրոպայի եւ չափազանց չինուած աճառը, որու ամէն տեսակներէն գերազանց ըլլալը հաստատուած է, կը ծախուի գինը 3 դր. 10 փարայի։ Իսկ արքունիքի յատուկ հաստատ տեսակին գինը չորս դրշ. է կը ծախուի։

Գաւառներէն ըլլալիք ապսպրանքները շուտով պիտի կատարուին։

Կեդրոնատեղին է Սամաթիա, Աս-մա-Ալթի թիւ 7։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

«ՈՍԿԻ ԱՌԻՒԾ»

ՔՈՍԹԻ ՍՔՈՒԹԷԼԼԱՅԻ

Կալաթա, Վօյվօտա փողոց, Պէտա-Տիւլլէի թրամվայի կայարանը, թիւ 168

Պ. Քոսթի Սքութէլլա որ 12 տարի իբր վերակացու ծառայած է Կալաթայի «Մայմունըլը» կոչուած գարեջրատան մէջ, պատիւ ունի ծանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդաց եւ ընդհանուր հասարակութեան թէ նոր գարեջրատուն մը բացած է «Ոսկի առիւծ» անունով, զոր ըստ ամենայնի կատարեալ ընելու համար ոեւէ զոհողութիւն չէ զլացած։ «Ոսկի առիւծ» գարեջրատան մէջ ամէն առտու կը գտնուին Վիէննայի, Լէօվէ-Պրատյի եւ Շթայնպրուքի թարմ գարեջուրներ, որք մասնաւոր վակոնով կը բերուին։ Կերակուրները ամենամեծ խնամօք կը պատրաստուին թէ՛ արեւելեան եւ թէ՛ եւրոպական եղանակով։

Տեղական եւ օտար լրագիրներ

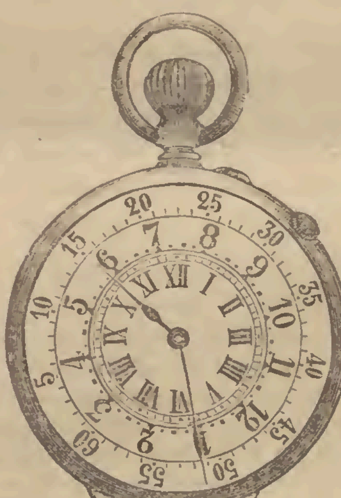

ՆՈՐ ԳԻՒՏ

ՀԱՄԱՏԵՂԵԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ՈՍԿԻ ԵՒ ԱՐԾԱԹ

Ի մէկ ակնարկով կը ցուցանէ ալաթուրքա եւ ալաֆրանկա ժամերը, եւ որու համար աւելի ժամացոյցէ մը այսօր պէտք չկայ, որով միշտ աչքի առաջ կ'ըլլան երկու ժամերն ալ որք հաւասարապէս գործածելի են մեր երկրին մէջ։

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է
Մեծ-Շուկայ, Վալիտէ Խան, Թիւ 2

ՅՈՎՍԷՓ ԹՕԼԱՃԵԱՆԻ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՈՒՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ԵՒ ՇՂԹԱՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ
ԱԴԱՄԱՆԴԱՊԱՏ ԱՓՍԷՆԵՐ

Ճերմակ մետաղի վրայ Քրիսթօֆլի դրոշմեալ եղջիւրեղէնք

Սոյն վաճառատունն իր բոլոր ապրանքները կ'երաշխաւորէ մասնաւոր հաշուեցուցակ մը յանձնելով ի միասին։

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

AU SOLEIL — Օ ՍՈԼԷՅԼ

ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

ՄԵԾ ՏՈՒՆԸ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԸ ԲԱՑԱԾ Է

Կալաթա, Քարա-Քէօյ, Եէնի-Խան

Սոյն վաճառատունը, կերպ ու ձեւերուն ծանուցումներու կարեւորութիւն չտալով, միայն կը խնդրէ պատուարժան հասարակութենէն որ վաճառատունն այցելելով անձամբ ստուգէ կերպասներու տեսակը, կարուածքի վայելչութիւնը, կարուածքին գեղեցկութիւնը, ինչպէս նաեւ գիներն, որք չափու վրայ կարող աւելի [illegible] գիներուն բաղդատմամբ անհամեմատ աժան եւ գրեթէ պատրաստ հագուստներու գիներուն հաւասար են։

ԳՈՒԼԱՍԻ ԵՂԲԱՐՑ ՔՈՆԵԱՔ

Այս քոնեաքը՝ որ կարող է մրցիլ օտար երկիրներէն հոս եկած անուանի քոնեաքներուն դէմ, կը պատրաստուի ձեռամբ Պ. Եպլիւթիի, որ իր արուեստը կատարելագործած է Ֆրանսայի մէջ։

Մայրաքաղաքիս բժշկաց կողմէ փորձուելով հաստատուած է թէ փչեալ քոնեաքը ընդհանրապէս մեր ժողովուրդին կողմէ գործածուած լաւագոյն տեսակներէն ալ աւելի ողէկ եւ բժշկաց այս յայտարարութիւնը Ն. Կ. Վեհափառութեան բժիշկ Վէսմ. Մավրոեէնի փաշայի կողմէ ալ հաստատուած է։

Գուլասի քոնեաքին զուտ խաղողի գինիէ պատրաստուած ըլլալուն եւ առաջին կարգի բժշկի ըլլալու մասին, Ներքին քիմիագէտ Ժ. Ծաննի էֆէնտիի եւ քիմիագէտ Պ. Վրահամիսի կողմէ տարրալուծուելով տրուած յայտարարութեանց ամփոփումն է հետեւեալ տողերը։

«Պ. Պ. Գուլասի եղբարք,

«Ձեր ինծի ղրկած չորս շիշ քոնեաքը տարրալուծելով, պարունակութենէն տեղեկացայ որ ասիկա զուտ խաղողի գինիէ պատրաստուեր է. եւ հետեւաբար առողջութեան օգտակար. անոր պարունակութիւնը հետեւեալն է

Հարիւրին 43.00 գինիի ոգի
» 55,20 ջուր
» 1,80 շաքար եւ այլն։

Վերջապէս ձեր քոնեաքն օտար անուանի քոնեաքներէ լաւագոյն կրնայ համարուիլ եւ ես անոր գործածութիւնը կը յանձնարարեմ։

Քիմիագէտ Վեհ. Դրան
Ժ. ԾԱՆՆԻ

Բերա. 25 Օգոստոս 93

«Ձեր Երակլիի գործարանին մէջ պատրաստուող քոնեաքը երկրորդ անգամ ըլլալով տարրալուծեցի եւ անոր աղէկութեանը վրայ տարակուսելի եւ ոչ մէկ բան ոչ գտայ. ան օտար այլ եւ այլ անուանի քոնեաքներէն աղէկ ըլլալուն, ընդհանրութեան առողջութեան համար անոր գործածութիւնը կը յանձնարարեմ։

Քիմիագէտ
ՎՐԱՀԱՄԻՍ

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828
Հաստատեալ ի Փարիզ ի Կեդրոնատեղին, Պանք փողոց, թիւ 15

Դրամագլուխ	ֆրանք 10,000,000
Պահեստի դրամ	» 7 650,000
Թղթապանակին մէջ	» 19,244.813
Հասոյթ 1892 տարւոյ	» 15,328.801
Վճարուած վնասք	» 176,000,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան գործակալն է՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քալայճեան, մասնաւոր անձերէն ի Կ. Պոլիս. Ղալաթիա, Քարաքէօյի հրապարակ, Եէնի-Խան, առաջին յարկ

Երաշխաւորութիւնք «ԻՒՆԻՕՆ» ի կենաց ճիւղին ՖՐԱՆՔ 118 ՄԻԼԻՈՆ.

LE CAPITAL — ԼԸ ԳԱՓԻԹԱԼ

(ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ)

[illegible]
23, տ'Ալճէրի փողոց եւ 4 Սէնթ Քաթրին փողոց, ի Լիոն.
Ըստ հրովարտակի ֆրանսական կառավարութեան հաստատեալ ըստ 1868 յունիս 22ի պետական օրէնքի։

ԱՊԱՀՈՎԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 15,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՆՊԱՏԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լը Գափիթալը դիւրութեամբ պզտիկ խնայողութիւններ ընել տալու նպատակաւ հաստատուած ըլլալով արագապէս զարգացած է։ Իր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մը մէջ դրամագլուխներ կազմել կանխաւ տրուելիք հատուցումներով։

Ընկերութիւնը ապահովագրելոյն կը յանձնէ ապահովագիր (police) մը թէ ի փոխարէն կանխիկ վճարի մը եւ թէ ամսական խիստ դիւրամատչելի վճարումներու (ամսական մէկ ֆրանքէ սկսեալ եւ աւելի)։

Պէտք չէ շփոթել ընկերութեան գործառնութիւնները այնպիսի վիճակահանութեանց հետ որոնց տոմսերը վիճակահանութենէն վերջ արժէք մը չունին, ընդհակառակը քիչ մը առաջ կամ քիչ մը վերջը ամենքն ալ պիտի ստանան մեր մօտ ապահովեալ գումարը։

Ընկերութեան Դրամատուները. Գրէտի Լիոնէ. — Սօսիէթէ Լիոնէզ տը Տէբօ էէ տը Գօնթ Գուրան. — Բօալէն, Բօնտէլ եւ Ընկ. — Պանք տը Ֆրանս։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ (GARANTIES)

Լը Գափիթալն այն միակ հաստատութիւնն է, որ իր պահեստի դրամը տէրութեան երաշխաւորութեան տակ գտնուող արժեթղթերու փոխանակելէ վերջը զանոնք յանձնած ընկերութեան պահեստի դրած է «Պանք տը Ֆրանս»ի դրամատան Լիոնի մասնաճիւղը։

Ամէն բաժանորդ կրնայ վերոյիշեալ դրամատունէն ստուգել եւ ճշդել այս պահեստի գոյութիւնը։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. Ս. ՍԱՐԷ եւ Վ. ՍՐԱՊԵԱՆ Տնօրէնք Համայն Արեւելքի։

Միջնորդք պարտին երաշխաւորութիւն մը ցոյց տալ։

Գաւառաց համար գործակալութիւն ստանձնել փափաքողք պարտին դիմել Արեւելից տնօրէնութեան ի Կ. Պոլիս, Քիւչիւք Պարնաթան խան թիւ 4 Ա. յարկ։

Յ. ՏԻՐԱՑՈՒԻՐ

Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Ճէլալ Պէյ Խանի ներքեւ Թիւ 8

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՅԻՑ

Սոյն վաճառատուն (յաջորդ նախկին Մէրճանօֆ տան լուսանկարչական պիտոյից ճիւղին) ի վաճառ հանած է բոլորովին նոր դրութեամբ կարգ մը մեքենաներ զոր թէ՛ լաւ եւ թէ գէշ օդերու կրնան ամենալաւ պատկերներ առնել։ Գիները անհաւատալի կերպով աժան, այսինքն 13=18 սանդիմէթր պատկեր հանող 3 ½ ոսկիէն եւ 18=24 սանդիմէթր 5 ½ ոսկիէն սկսեալ։ Այս մեքենաներ շատ թեթեւ են եւ փոխադրութեան յարմար։

Կը գտնուին նաեւ ճոխ եւ առաջնակարգ անգլիական մեքենաներ ինչպէս նաեւ տաք երկիրներու յատուկ մասնաւոր շինուածքով մեքենաներ։

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ Լիոնի Լիւմիէր և Ուղտա չոր բլաքներու գործարանին։ Սոյն բլաքներ կը վաճառուին յատուկ տուփերու մէջ որոց վրայ կը գտնուի գործարանապետին ստորագրութիւնը կրող պիտակ մը, որ միակ երաշխաւորութիւնն է թարմ եւ գործարանէն ուղղակի եկած ըլլալուն։

Նոյն գործարանին Սիթրատ տ'Արժանի պատրաստ արծաթուած թուղթը եւս իր փայլունութեամբ, տրամադրած գեղեցիկ եւ յստակ պատկերներովը, գործածութեան դիւրութեամբ եւ գնոյն աժանութեամբը կոչուած է բոլորովին բառնալու Ալպիւմինէ թղթի գործածութիւնը։

Վերջապէս, ամէն փորձառու լուսանկարիչ համոզուած է թէ լաւ պատկեր մը կարենալ ընելու համար պէտք է գործածել Լիւմիէրի Բլոտ եւ Լիւմիէրի Բօտղի։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ

FARINE LACTÉE ITALIENNE

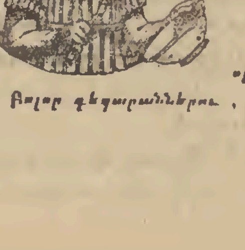

Բոլոր առողջապահական ցուցահանդէսներու մէջ մեծամեծ վարձատրութեանց արժանացող այս մանկական կերակուրը ուտելով զարգացող բոլոր ծնողք իրենց զաւակներուն առողջութենէն կատարելապէս գոհ մնացած են, ինչպէս որ փորձով հաստատուած է շատոնց ի վեր։ Տղայք առաւօտուն կ'ուտեն զայն եւ կը մարսեն առանց ամենափոքր դժուարութեան։

Տկար եւ աւշային տղոց աւելի աղէկ է տալ
FARINE LACTÉE PHOSPHO-FERRUGINEUSE
որ կը պարունակէ միանգամայն երկաթ եւ փոսփոր։

Բոլոր դեղարաններու, դեղօրէից մթերանոցներու մէջ կը գտնուի։

Կ. Պոլսոյ միակ ներկայացուցիչն է
Պ. ՎԻՔԹՕՐ ՇՆՈՒՐ,
ԱՊՈՒՏ ԷՖ. ԽԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ինչպէս ծանօթ է ամէնուն, կարգ մը առողջապահական հիւանդութիւններու ծագումը ... աղտոտ ջուրերէն ... Հետեւաբար բոլոր անոնք, որ կ'ուզեն առողջ մնալ, խմելու եւ առօրեայ գործածութեան համար իրենց ջուրերը կանոնաւոր վիճակի մէջ պահելու աշխատելու են։

Անգլիացիներու ամէն տեսակ հիւանդութիւններու դարմանելու մէջ մեծ համբաւ վայելած է առողջապահական աղբիւր ՀԱՅՕՆ որ իր արհեստը Եւրոպայի համալսարաններու մէջ կատարելագործելէ ետքը, իր լաբորատորին մէջ պատրաստած է նաեւ Եւրոպական Կայսերական Վարժարանէն, Ցրիւել աղբիւր, որ շատ տարիներէ ի վեր ի արհեստ ի գործ կը դնէ մայրաքաղաքիս մէջ. վերջերս Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէն բերել տուած է նաեւ ակռայի հիւանդութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ դեղեր, նաեւ մանուկներու ակռայի երկաթական մեքենաներ, որոնցմով իրեն դիմողները կը դարմանէ առանց ամենափոքր ցաւ մը պատճառելու։ Կարուած ակռաներու արմատները նոյնպէս կը հանէ առանց դժուարութեան, եւ կամ անոնց վրայ ուրիշ արհեստական ակռաներ կը գնէ, որոնք եթէ բնական ակռաներու չափ լաւ չգործածուին, առնուած ստակը ետ կը տրուի։

Բնակարանն է Պէշիկթաշ, Փոստ Մաղազէ, Քրամվայի գծին վրայ, թիւ 3 տուն։

THE ECONOMICON
ԹԷՅ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
TEION EIKONOMIKON
MARQUE DEPOSÉE

Կ. ԽԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Թ. ԽՍԱՊՈՒԼԵԱՆ

ԹԷՅԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Պոլիս Պաղչէ-Գաբու Ճէլալ պէյ խանի մէջ
Թիւ 10

Այս մթերանոցին մէջ, որ երկար ատենէ ի վեր հաստատուած է, կը վաճառուին Չինաստանի եւ Հնդկաստանի ամենընտիր թէյերը։ Այս թէյեր անմահ են իրենց համով, հոտով եւ գոյնով։ Դիմողք աժան կերպիւ գոհ պիտի մնան։ Այս ընկերութեան թէյերը կը գտնուին Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ։ Անոնց կեղծերը շինուած ըլլալով, պէտք է ուշադրութիւն ընել վերոյգրեալ կարին։

ՆՈՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ

Գ. Ե. ՍԷԼՎԱՃԵԱՆ

Սուլթան Համամ (ատրճանակ պէյլէս)

Սախթէ խան առաջին յարկ Թիւ 6

ՄԻՄԻԱՅՆ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

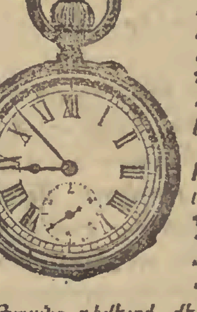

Մթերանոցս կը գտնուի ոսկի, արծաթ եւ մետաղեայ ամէն տեսակ ժամացոյցներ. պատի եւ զարթուցիչ բազմազան քանոններ ինչպէս նաեւ ոսկի, արծաթ եւ ոսկեզօծ շղթայք եւ զարդեղէնք։

Ուրախութեամբ մեր գլխաւոր նպատակն է, հաստատակէ վրայ տալով գներէն աժան ծախել, հետեւաբար յանձնակատարք եւ ժամացոյցի առեւտուրով զբաղող խանութպանք դիմելով մեր նորահաստատ մթերանոցն պիտի կրնան մեծապէս օգտիլ եւ մեր մշտակայ յաճախորդը ըլլալ։ Ի հարկին վճարման մասնաւոր պայմաններ կրնան տրուիլ։

ԾԱՆՕԹ. Մեր ժամացոյցներէն հատով գնել փափաքողք կրնան դիմել մեր վաճառատունն Մահմուտ փաշայի գլուխ Նուրիյէ դրան ճիշդ դիմաց Թիւ 3։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի